

'DEDE' SÜLEYMAN ERGUNER'İN ÖZBEKLER TEKKESİNDE İCRA ETTİĞİ NEY TAKSİMİNİN MÜZİKAL ANALİZİ

A MUSICAL ANALYSIS OF 'DEDE' SÜLEYMAN ERGUNER'S NEY TA QSİM PERFORMED IN THE UZBEKS DERVİSH LODGE

Öğr. Gör. Dr. Cengiz Atlan

Sakarya Üniversitesi, Devlet Konservatuvarı, ORCID: 0000-0002-1437-4850

ÖZET

'Dede' Süleyman Erguner 1902 yılında İstanbul Fatih Sultanselim semtinde dünyaya gelmiştir. 20. yüzyılın en büyük ney üstatlarından. 'Dede' Süleyman Erguner Türk musikisi yazılı kaynaklarında 'Erguner Tavrı-Ekolü' olarak bilinen ve yaklaşık bir asrı aşan ney meşki zincirinin ilk halkasını temsil etmektedir. Neyzenliğinin yanı sıra bestekârlık sahasında da yaptığı eserler ile musikişinaslar ve halk arasında kensini sevdiren üstadın beş şarkı, beş ilahi, bir nefes ve Özbekler Tekkesi son şeyhi yakın dostu Ethem Özbek Kangay (ö.1971) için bestelediği rast makamındaki bir nazire olmak üzere toplam on iki adet sözlü, dört adet peşrev ve dört adet saz semâi olmak üzere sekiz adet saz eseri bulunmaktadır. Özbekler Tekkesi o dönemde Türk musikisinin icra edildiği önemli mekânlardan birisi olarak bilinmektedir. 'Dede' Süleyman Erguner'in tekkelere olan ilgisi ve Özbekler Tekkesinin son şeyhi Necmeddin Efendi'ye olan gönül bağı sebebiyle Erguner ailesinin dönemin üstatlarıyla Özbekler Tekkesinde düzenli olarak gerçekleştirilen musiki meşklarine katılımı, ölümünden sonra neyzen oğlu Ulvi Erguner (1924-1974) ve neyzen torunları neyzen Kudsi Erguner (d.1953) ve neyzen 'torun' Süleyman Erguner (d.1957) ile üç kuşak boyu devam etmiştir. Çalışmamızda 'dede' Süleyman Erguner'in Özbekler Tekkesi'nde bir musiki meşkinde icra ettiği hicaz makamındaki ney taksimi notasyon, form, biçim, yapı, makam geçkileri açısından değerlendirilerek sonuçları ortaya konmaya çalışılmıştır. Çalışmamızda aynı zamanda din-musiki ilişkisi, Özbekler Tekkesi ve dönemin musiki ortamları hakkında da bilgiler verilmeye çalışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: ney, neyzen, 'dede' Süleyman Erguner, Özbekler tekkesi,

ABSTRACT

'Dede' Süleyman Erguner was born in 1902 in Istanbul's Fatih Sultanselim district. He is one of the greatest ney masters of the 20th century. 'Dede' Süleyman Erguner represents the first link of the chain of ney practice, which is known as the 'Erguner Attitude-Echolu' in Turkish music written sources and which has been around for more than a century. A total of twelve songs, five songs, five divine, one nefes and a nazire in rast mode composed for the last sheikh of the Uzbeks Lodge, Ethem Özbek Kangay (d. 1971) There are eight instrumental works, including two oral, four peşrev and four saz semâi. The Özbekler Lodge is known as one of the important places where Turkish music was performed at that time. Due to the interest of 'Dede' Süleyman Erguner in lodges and his affection for Necmeddin Efendi, the last sheikh of the Uzbeks Lodge, the participation of the Erguner family in the musical meşks that were regularly performed in the Uzbeks Lodge with the masters of the time, after his death, Ulvi Erguner, son of neyzen (1924-1974), and grandchildren of neyzen. It continued for three generations with neyzen Kudsi Erguner (b.1953) and neyzen 'grandson' Süleyman Erguner (b.1957). In our study, the results of the ney taksim in the hicaz makam performed by the 'dede' Süleyman Erguner in the Özbekler Boat were evaluated in terms of notation, form, form, structure and modal transitions. In our study, we have also tried to give information about the relationship between religion and music, the Özbekler Lodge and the musical environments of the period.

Keywords: ney, neyzen, 'dede' Süleyman Erguner, Özbekler Tekkesi

1.GİRİŞ

Dinler tarihine bakıldığında hemen bütün inanç sistemlerinde mûsikînin yer aldığı ve diğer sanat dallarından daha fazla önem verildiği görülmektedir. Ancak dinde musikin yerinin tam olarak ne olduğu konusunda ilk çağlardan itibaren süregelen farklı görüşler ve uygulamalar bulunmaktadır. Kimi toplumlarda, dini törenlerde enstrüman kullanımı yasaklanıp sadece insan sesine müsaade edilirken bazı yerel kabile kültürlerinde, örneğin Babil’de davula bir mana yüklenip gizli bir güce sahip olduğu düşünülmüştür. Yahudilerde şofar adı verilen koç, keçi ya da geyik gibi hayvanların boynuzlarından yapılan bir çalgının kutsal sayılıp dini törenlerde kullanıldığı bilinmektedir (Batuk, 2013, s.54). İslam dünyasında kamıştan yapılan, 7 delikli, üflemleri bir çalgı olan ney, Yahudilerin şofarı, Aborjinlerin bullroareri ya da Şamanların davulu gibi bazı tarikatlarda kutsal bir çalgı olarak görülüp dini törenlerde kullanılmıştır (Batuk, 2013, s.62). Türklerde Din Musikisi, form özellikleri ve icra edildiği mekânların farklılığından dolayı iki sınıfa ayrılmaktadır. Bunlar Cami Musikisi ve Tekke Musikisidir. (Turabi, 2017, s.71). Câmî kelimesi Arapça ‘cem’ kökünden gelmekte olup, ‘toparlayan, bir araya getiren’ anlamında kullanılmaktadır. İslamiyet’te Müslümanların Allah’ın büyüklüğünü idrak ederek toplu bir şekilde Allah’a teşekkür etmek için toplandıkları yeri ifade etmektedir. Câmî musikisinde enstrüman kullanılmamaktadır. Kur’an-ı Kerim Tilâveti, Ezan, Kâmet, Salâ, bu türün başlıca örneklerindedir (Koca, Turabi, 2017, s. 71-72). Dünya hayatının geçici olduğunu düşünüp kendisini âhîret hayatının nimetlerine adayan kişilerin, bu fikirlerini pratiğe dönüştürdüğü, tasavvufî düşüncenin geliştirilip öğretildiği mekânlarla ise tekke adı verilmektedir. Bu mekânlar dergâh, âsitâne ve zâviye adıyla da anılmaktadır (Çakır, 2017, s.106.). Bütün Müslüman toplumlarında olduğu gibi Türklerde de Anadolu’ya yerleştikleri dönemlerden itibaren çeşitli tarikatlarla ve bunların kollarına bağlı tekke zaviye ve dergâh gibi mekânların, toplumsal hayatta önemli bir yeri olmuştur. Bu dergâhların hemen hepsinde zikir ve sema esnasında musikiden yararlanılmış değişik formlarda musiki yapılmış, çeşitli musiki aletleri kullanılmış ve Türk musikisi kültürüne önemli katkılar sağlanmıştır. Bu mekânlarda yapılan musikin adına da tekke musikisi denmiştir. Bu tür de İsm-i Celâl, Durak, Mersiye, Nefes, Deyiş, Mevlevî Âyini gibi türlere ayrılmaktadır. Özellikle 13.-14. yüzyıllarda önce Konya’da başlayan sonra Anadolu’nun birçok şehrine yayılan Mevlevî dergâhları Osmanlı tekke musikisinin önemli musikîşinaslarını yetiştirerek Türk musikisine yüzyıllar boyu sürecek bir okul görevi yapmıştır (Sezikli, 2017, s. 49) 16.yy’dan itibaren tasavvuf anlayışının da gelişmesiyle müzik, dini ritüellerde daha geniş yer bulmaya başlamıştır (Özçevik, Yükselcan, 2015, s.3). 18. ve 19. yüzyıllarda aynı zamanda Mevlevî olan II. Mahmud (1223/1808-1255/1839), Abdülmecid (1255-1839-1278/1861), Abdülaziz (1278/1861-11293/1876), Abdülhamit (1293/1876-1326/1908) gibi padişahlar bu dergâhlara sık sık giderek musiki meşklerine katılmışlar buraların daha da gelişmesini ve yayılmasını sağlamışlardır (Küçük, 2007, s. 330-376). Önceki yüzyıllarda bestelenen toplam 13 Mevlevî âyinine karşılık, sadece 19. yüzyılda 42 âyin birden bestelenmiştir (Tanrıkorur, 2005, s.30). Çalışmamıza konu olan Özbekler Tekkesi 1752-53 yılında Osmanlı döneminde, Orta Asyadan Hac vazifesini gerçekleştirmek için gelen Türklerin konaklamaları için yapılmış, Afganîler, Hindîler ve Kalenderhaneler gibi Nakşibendi’nin Halidiye ve Müceddidiye kollarından bağımsız, sakinleri daha çok Orta Asya kökenli, klasik Nakşîlik anlayışını temsil eden, dinî, sosyal, kültürel, sanatsal ve siyasi yönleri olan bir yapıdır (Yücer, 2015, s. 277). Tekke 1925 yılında tekkelerin devlet tarafından faaliyetlerinin durdurulduğu tarihten sonra tekkenin son şeyhi Şeyh Atâ efendinin kardeşi Şeyh Necmeddin Efendinin ailesine tahsis edilmiştir. ‘Dede’ Süleyman Erguner gibi dönemin önemli musikîşinasları hem mânevî duygularını tatmin etmek hem de musiki meşki yapmak için sık sık tekkede bir araya gelmişlerdir. (Ethem Özbekkangay ile görüşme, İstanbul, 2020). Çalışmamızda Özbekler Tekkesinde gerçekleştirilen bir musiki meşki sırasında ‘dede’

Süleyman Erguner'in bir hicaz tevşihinden önce icra ettiği ney taksiminin form, süsleme teknikleri ve makam geçkileri açılarından değerlendirilmesi yapılmaya çalışılmıştır.

1.1. Problem cümlesi

Çalışmamızın problem cümlesini neyzen 'dede' Süleyman Erguner'in Özbekler Tekkesinde icra ettiği hicaz makamındaki taksimin müzikal özellikleri nelerdir? Oluşturmaktadır.

1.2. Araştırmanın alt problemleri

Bu çalışmada dört adet alt problem bulunmaktadır. Bunlar;

1-Neyzen 'dede' Süleyman Erguner kimdir?

2-Neyzen 'dede' Süleyman Erguner'in Özbekler Tekkesinde icra ettiği hicaz makamındaki ney taksimin form (biçim-yapı-üslup) özellikleri nelerdir?

3-Neyzen 'dede' Süleyman Erguner'in Özbekler Tekkesinde icra ettiği hicaz makamındaki taksimin tavrı özellikleri nelerdir?

4-Neyzen 'dede' Süleyman Erguner'in Özbekler Tekkesinde icra ettiği hicaz makamındaki taksimin makam ve geçki özellikleri nelerdir?

1.3. Araştırmanın amacı

Çalışmamız 20.yüzyılın başlarında yaşamış olan neyzen hafız-bestekâr 'dede' Süleyman Erguner'in İstanbul Üsküdar'da bulunan Sultantepe Özbekler Tekkesinde, bir musiki meşki sırasında icra ettiği ney taksiminin form, üslup, makam ve geçki özellikleri açısından değerlendirilerek ney icrasındaki 'Erguner Tavrı'nı oluşturan öğelerin tespitini ve sonuçlarının ortaya konulmasını amaçlamaktadır.

1.4. Araştırmanın önemi

Neyzen 'dede' Süleyman Erguner 20.yüzyılın önemli ney üstatlarından birisidir. Birçok öğrenci yetiştirmiş Türk musikisine büyük hizmetler vermiştir. Neyzenliğinin yanı sıra bestekârlık sahasında da önemli çalışmaları bulunan 'dede' Süleyman Erguner hakkında akademik ve sanatsal alanda bir çalışma yapılmamıştır. Bu bakımdan çalışmamız önem arz etmektedir.

2. YÖNTEM

Bu çalışma betimsel bir çalışmadır. Çalışmamızda 'dede' Süleyman Erguner ile ilgili literatür tarama yöntemi kullanılmıştır.

2.1. Evren ve Örneklem

Çalışmamızın evrenini neyzen 'dede' Süleyman Erguner'in müzikal kimliği oluşturmaktadır. Örneklemine ise neyzen 'dede' Süleyman Erguner'in torunu neyzen Süleyman Erguner'in arşivinden alınan Üsküdar Özbekler Tekkesinde icra ettiği hicaz makamındaki ney taksimi oluşturmaktadır.

3. BULGULAR VE YORUM

3.1. Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

'Dede' Süleyman Erguner 2 Ağustos 1902 tarihinde İstanbul'un Sultanselim semtinde doğmuştur. İsminden önce kullanılan 'dede' kelimesi Mevlevilikte kullanılan anlamı ile

değildir. Bir asrı aşan ney meşki zincirinin son halkası olan torunu neyzen Süleyman Erguner ile arasındaki kan bağından dolayı yazılı literatürde adı bu şekilde yer almaktadır. Babası Sultan Selim Camii müezzinlerinden Hâfız Hasan Efendi (ö.1913), annesi Dürriye Hanım'dır (ö.1906) Dört yaşında annesini, on bir yaşında babasını kaybetmiştir. Babasının vefatı üzerine erken yaşta Sultan Selim Camii'ne müezzin olmuştur (TDV, 1996). Bu arada, Bestenigâr Ziya bey'(1877-1923)'in çıraklarından Sultanselim'li hafız Cemal beyin idaresi altında yapılan musiki toplantılarına devam etmek suretiyle, bilgisi inkişafa başlamış ve usul, nazari bilgilerini bu zattan elde etmekle beraber, birçok şarkılar da geçmiştir. Musikiye karşı muhabbet ve bağlılığı günden güne artan Süleyman Erguner, bilhassa o devirde musiki âleminin büyük varlığı olan Mevlevihanelere devam ederek, dini musiki öğrenmiştir. Galata Mevlevihane'sinin son neyzenbaşısı Türk musikisinin büyük ney üstatlarından neyzen Emin Efendi (yazıcı)'den de bir müddet ney meşk etmiştir (Rona, 1550, s.338). Aynı zamanda Tekel müdürlüğünde görevli bir memur olan Süleyman Erguner, memuriyeti sebebiyle Anadolu'nun çeşitli yerlerinde ikâmet etmiş, birçok öğrenci yetiştirmiştir. 1949 yılında İstanbul'da olduğu bir dönemde açılan İstanbul Radyosu sınavlarına girip kazanarak burada neyzen olarak çalışmaya başlamıştır).Burada haftanın belirli günlerinde, kurduğu 'neylerle saz eserleri' adlı toplulukta dini musiki eserlerini, ilahileri ve Mevlevi ayinlerini sözsüz olarak icra ettirmiştir (Erguner, 2007). Neyzenliğinin yanı sıra bestekârlık sahasında da eserler veren üstadın sözlü ve saz eserleri de musikişinaslar ve halk arasında çok sevilmiştir.

Sözlü eserleri şunlardır: Uşşak Şarkı; söz: Yahya Kemal Beyatlı (1884-1958), Ömrün şu biten neşvesi tam olsun erenler; Hüzzam Şarkı, söz: Süleyman Erguner, "Gördüm ki sarmış yârimin etrafını ağyar"; Nihavend Şarkı, söz: Arif Hikmet Gököğlü (1934-1995), "Çam kokulu havanı bir kerecik koklasam"; Mahur Şarkı, söz: Arif Rüşdü Görgün (1896-?), "Akdeniz'de parlayan bir incisin Alanya" ; Acemaşiran Şarkı, söz: Süleyman Erguner (?), "Hicran alevi gönlümün âfâkını sardı"; Hicaz İlâhi, söz: Yunus Emre, "Aşkın aldı benden beni, bana seni gerek seni"; Beyâti Araban İlâhi; söz: Yunus Emre (1238-1328), "İsmi sübhan virdin mi var"; Müstear İlâhi "Derviş bağı taş gerek, gözü dolu yaş gerek" ; Uşşak İlâhi, söz: Hacı Bayram Veli (1352-1430), "N'oldu bu gönlüm"; Uşşak İlâhi, söz: Yunus Emre, "Sen bir âdemoğlu musun"; Dügâh Nefes, söz: Mirâtî (1809-1884), "Âmennâ söyledik, ikrâr eyledik"; Çok yakın dostu ve Üsküdar, Sultantepe'deki Özbekler Tekkesinin şeyhi Necmeddin Özbekkangay Efendi (ö.1971)'ye nazire olarak bestelediği ve dönemi bilen herkesin severek okuduğu Rast Nazire, söz ve beste: Süleyman Erguner "Hem Özbektir hem Kangay" (toplam 12 eser; 5 şarkı, 5 ilahi 1 nefes, 1 nazire). Saz eserleri şunlardır; Süleyman Erguner, günümüzde de zevkle icra edilen saz eserlerinin bestelerinde, Türk musikisinde pek az yapılan, hatta hemen hemen konu olmayan, enstrümantal tasvir musikisine önem vermiştir. Dört peşrev, dört saz semai olmak üzere sekiz saz eseri şu eserlerdir; Beyâti 'Niyaz' Peşrevi, Hüzzam Peşrev, Nihavend 'Gurbet' Peşrevi, Uzzal 'Çınaraltı' Peşrevi, Ferahnâk Saz Semâisi; Sabâ Saz Semâisi, Dilkeşîde Saz Semâisi, Segâh Saz Semâisi (Atlan, 2022, s. 7). 'Dede' Süleyman Erguner'in, torunu neyzen Süleyman Erguner'in kişisel arşivlerinde, sosyal-dijital medya platformlarında ney taksimleri bulunmaktadır.

Çalışmamızda incelenmeye çalışılan ney taksimi Özbekler Tekkesinin son Şeyhi Necmeddin Efendi tarafından kayıt edilen bantlardan birinin, oğlu Ethem Özbekkangay tarafından neyzen 'torun' Süleyman Erguner'e verilmesi ve Süleyman Erguner'in de bu band kayıtlarını CD'ye aktarılmasıyla elde edilmiştir. Kendisiyle yaptığımız görüşmede Ethem Özbekkangay da 'dede' Süleyman Erguner'in tekkeye sık sık geldiğini, musiki meşklerine katıldığını, doğrulamıştır. Aynı zamanda oğlu Ulvi Erguner'in de torunlarının da tekkeye sürekli geldiği bilgisini bize vermiştir (Ethem Özbekkangay ile görüşme, İstanbul, 2022)

3.2. İkinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

- Taksim Notası:

Şah Ney

Hicaz

'dede Süleyman Erguner
notaya alan:
Cengiz Atlan

The musical score is written in treble clef with a key signature of one sharp (F#) and a 2/4 time signature. It consists of ten staves of music. The notation includes various rhythmic values such as eighth and sixteenth notes, as well as rests. There are several ornaments (trills and grace notes) indicated by 'tr' and 'tr' with a dot. The score is divided into measures, with measure numbers 10, 16, 23, 25, 27, 29, 35, 36, 37, and 39 marked at the beginning of their respective staves. The music features a mix of eighth and sixteenth notes, often beamed together, and includes some triplet markings. The overall style is characteristic of traditional Turkish ney music.

- **Form:** Taksim
- **Tür:** Giriş taksimi

Bu taksim hicaz makamında icra edilecek olan güftesi Ömer Rüşenî Hazretleri (ö.1487)'ne ait *çün doğup tuttu cihan yüzünü hüsnün güneşi* isimli Hicaz Tevşih'ten önce yapılmış bir giriş taksimidir. Mevlevî Törenlerinde Nât-ı şerif okunmasından sonra neyzenbaşı ya da bir neyzen tarafından yapılan taksimlere Baş (giriş) taksimi adı verilmektedir (Erguner, 2007, s.225). Ayrıca 20. yüzyıldan itibaren klasik fasılların başında, okunacak eserlerin veya faslın makamının seslerine alıştırmak amacıyla yapılan genellikle tek makamda veya icracının geçki yapmasına bağlı olarak, iki ya da daha çok makamdan oluşan taksimlere de bu ad verilmektedir. Süresi, icracıya bağlıdır, ancak kısa yapılmaz (Özalp, 1992).

- ✓ Taksim yapıldığı yer ve tarih: Üsküdar Sultantepe Özbekler Tekkesi
- ✓ Taksim süresi: 4':09"
- ✓ Taksim hangi arşivden alındığı: 'torun' Süleyman Erguner Arşivi
- ✓ Taksim yapıldığı ney âhengi: Şah ney
- ✓ Taksim yapıldığı ney âhenginin nota/perde karşılığı: Türk Musikisi bolâhenk akorduna göre yerinden olan düğâh (la) sesinden 6 ses aşağı kaba çârgâh (do) (Batı Müziği'ne göre G=sol) sesinden icra edilmesi anlamına gelmektedir.

Taksimler belirli bir makamdaki bir ezginin serbestçe, bir usul kalıbına bağlı kalmaksızın icra edilmesi şeklinde tanımlansa da kendi içerisinde bölümlerden oluşmaktadırlar. Bu bölümler taksim türüne ve uzunluğuna göre değişen giriş, gelişme (meyan) ve karar bölümleridir. Taksim gelişme (meyan) bölümünde başka makamlara geçki yapılabilir.

Gelişme (meyan) bölümünde başka makama geçme zorunluluğu yoktur. Meyan bölümü olmayan taksimler de bulunmaktadır.

Aşağıda incelemeye çalıştığımız taksimin kuruluş biçimi ve hangi bölümlerden oluştuğu verilmeye çalışılmıştır.

- **Biçim:**

- A (Giriş)
- B (Meyan), (Karar)

- **Yapı:**

Küçük harfler taksimdeki müzik cümlelerini, büyük harfler bölümleri, parantezler periyodları göstermektedir. Cümle harflerinin sağ üst köşesinde yazılan rakamlar cümlelerin bittiği saniyeyi göstermektedir.

A(Giriş):(a^{0-14'}+b^{24'-31'}+c^{24'-31'+}d^{32'-41'}+e^{42'-50'}f^{50'-01:04'}+g^{1:08''-1:29''}+h^{1:30''-1:53''})Karar
(kaba düğâh)

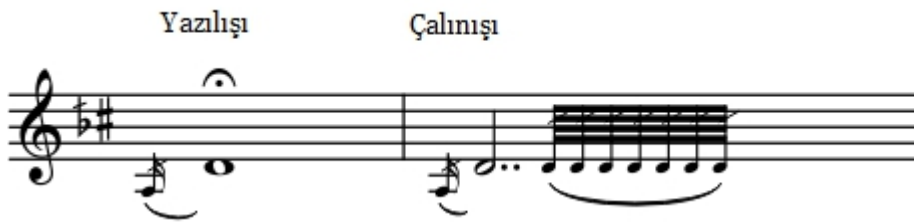
B (Gelişme):(i^{1:58''-2:12''} +j^{2:12''} +k^{2:15''-2:49''} +l^{2:52''-3:20''} m^{3:21''-03:30''} +n^{3:31''-03:47''}

O (^{3:47''-4:09}) Karar (kaba düğâh).

3.3. Üçüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular

- **Vibrato:**

Vibrato titreşim anlamına gelmektedir. Müzikte vibrato, notalara uygulanarak değişik sadâlar elde edilmesi, seslerin güzelleştirilmesi için yapılan bir süsleme hareketidir. Ney'de vibrato, dudak (yanak) çektirme, başı sağa ve sola sallama, diyafram nefesi ile sesi titretme ve son yıllarda görülen ancak geleneksel ney anlayışında fazla tercih edilmeyen neyi sallama yöntemleriyle yapılabilmektedir. 'Dede' Süleyman Erguner vibratoyu, çok abartmadan, sesin sonunda diyafram nefesi ile küçük titreşimler şeklinde yapmaktadır.

Yukarıdaki örnekte, 'dede' Süleyman Erguner, uzun bir yegâh perdesiyle taksime başlamış sesin sonunda diyafram nefesiyle kısık bir şekilde duyulan notalar icra etmiştir.

- **Glissando:**

Müzikte kaydırarak icra etmek anlamına gelmektedir. Türk musikisi aletlerinin icrasında oldukça fazla kullanılan glissando bir nüans terimidir. Telli ve yaylı sazlardaki uygulanış şekli farklı olmakla birlikte bıraktığı his de farklıdır. Ney'de nefes kesilmeden parmakların delikler üzerinde kaydırılarak icra edilmesi şeklinde uygulanır. Burada nefes kontrolü önemli olmakla birlikte seslerin frekanslarının değişme riski olduğu için uygulaması zor bir harekettir. Şeklinde bir işaret ile gösterilip kaydırarak icra edilecek notaların üzerine Glss. yazılır.

- **Tril**

Tril de vibrato gibi titreşimi andıran bir tür süslemedir. Notanın bir üstündeki nota ile hızlı bir şekilde icra edilmesi anlamına gelmektedir. Notanın üzerine ‘tr’ yazılarak gösterilir. ‘Dede’ Süleyman Erguner’in bu taksiminde iki adet tril tespit edilmiştir.

Yukarıda verilen örnekte kaba nim hicaz perdesinde bir tril yapılmıştır. Burada kaba nim hicaz perdesi yegâh perdesi ile birlikte hızlıca duyurularak icra edilmiştir.

Yukarıdaki örnekte de yine kaba nim hicaz perdesinde bu defa başka bir cümlede, aşağıdaki satırda gösterildiği şekilde komşu derece olan yegâh perdesi ile hızlı bir şekilde icra edilmiştir.

- **Çarpma:**

Müzikte çarpma da yine bir süsleme hareketidir. Asıl notanın bir alt veya bir üst notasına çarptırılarak icra edilir. Çarpma notası değerini asıl notadan alır. ‘Dede’ Süleyman Erguner bu taksiminde çarpma süslemesini oldukça fazla kullanmıştır. Çarpma notası asıl notadan küçük yazılır ve değeri kadar asıl notadan alır.

3.4. Dördüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular

‘Dede’ Süleyman Erguner taksiminde bütün bölümlerinde hicaz makamının kendi içerisindeki geçki ve asma kalışları yapmış, makam dizisinin dışında başka bir uzak makama geçki yapmamıştır: Bunlar;

4. SONUÇ ve ÖNERİLER

‘Dede’ Süleyman Erguner 20. yüzyılın en tanınmış ney üstatlarından. Kendisine has olarak geliştirdiği ney tavrı oğlu ve torunları tarafından kendisinden sonra üç kuşak boyu devam etmiş, 21. yüzyıla kadar ulaşmıştır. Neyzenliğinin yanı sıra bestecilik alanında da kendisini sevdirmiş yaptığı beteler günümüze kadar ulaşmıştır. ‘Dede’ Süleyman Erguner’in Üsküdar Sultantepe Özbekler tekkesinde icra ettiği ney taksiminde genel özellikleri aşağıda sıralanmıştır;

- Ney üfleme fosurtusuzdur ve oldukça temizdir. nefes sesi adeta hiç duyulmamıştır.
- Dem sesler oldukça kuvvetli ve perdeler falsosuzdur. Kademe (ses bölge) geçişleri oldukça akıcıdır. Taksime dem sesler ile başlanmış dem sesler ile bitirilmiştir.
- Sesler çoğunlukla uzun ve düz kullanılmıştır.
- Vibrato yapılmıştır. Vibrato diyafram nefesini kullanarak seslerin frekanslarını değiştirmeden, ‘Erguner Tavrı’nın en karakteristik özelliklerinden biri olarak perdenin sonunda küçük titreme şeklinde yapılmıştır.
- Çarpma notaları kullanılmıştır.
- Tril kullanılmıştır.
- Glisando kullanılmıştır.
- Hicaz makamının kendi içerisinde bulunan geçki ve asma kalışları yapılmıştır. Uzak bir makama geçki yapılmamıştır. Nevâda buselik, nevâda rast, yegâhta buselik, rastta nikriz, dügâhta hicaz, nim hicazda ve dik kürdide asma kalışları yapılmıştır.
- Taksim form olarak iki bölümden oluşmaktadır. Meyan (genişleme) bölümü vardır, ancak bu bölümde başka bir makama geçki yapılmamıştır.
- Senkoplu notalar kullanılmıştır.

İncelemeye çalıştığımız ‘Dede’ Süleyman Erguner’in Özbekler tekkesinde icra ettiği hicaz makamındaki ney taksiminde dışarıda diğer özel arşivlerde yer alan taksimlerinin de bizim çalışmamızdan hareketle değerlendirilmeye alınarak ‘dede’ Süleyman Erguner’in neyzenliğinin Türk musikisi camiasına ve ney ile ilgilenen kişilerin erişimine kazandırılması, bu çalışmaların akademik sonuçlarının aynı zamanda ney eğitimi alanında kullanılması,

İncelemeye çalıştığımız ney icrasında Erguner Tavrı-Ekolü, 20. yüzyılın başlarından başlayıp 21.yüzyılın başlarına kadar devam eden, bir asrı aşkın bir meşk zincirinin yani usta-çırak ilişkisinin devamının bir örneğidir. Esasen Türk musikisinin yüzyıllar boyu süregelen geleneğinde birçok örneği olan bu sistemin, diğer bir adıyla meşk sisteminin akademik eğitim ile birlikte yaygınlaşarak biri diğerinin alternatifi olarak görülmeden devam ettirilmesi, böylece Türk musikisinin hem ses hem de saz icrasında geleneksel üslup ve tavrının nesilden nesile aktarımının daha kalıcı ve sağlam bir şekilde gerçekleştirilebilmesi önerilerimiz arasında gelmektedir.

KAYNAKÇA

- Atlan, C. (2022). *Neyzen Ulvi Erguner'in Musiki Çalışmaları ve Ney Taksimlerinin Değerlendirilmesi*, (yayınlanmamış sanatta yeterlik tezi), T.C. Haliç Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü.
- Batuk, C. (2013). Din ve Müzik: Dinler Tarihi Bağlamında Din-Müzik İlişisine Genel Bir Bakış Denemesi . *Ondokuzmayıs Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* , s. 45-70.
- Çakır, A. (2017). *Tekke Musikisi*, Grafiker Yayınları, İstanbul.
- Erguner, S. (2017). *Türk Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi Süleyman Erguner Sayfası*, TDV.İstanbul.
- Erguner, S. (2005). *Neyzen Süleyman-Ulvi. Erguner Müzik*, İstanbul.
- Küçük, S. (2007). *Mevleviliğin Son Yüzyılı*, Vefa Yayınları, İstanbul.
- Özçevik, A. & Yüksel Can Z. (2015). Türk makam müziği icra edilen kapalı mekanların hacim akustiği bakımından İncelenmesi ve Değerlendirilmesi. *MEGARON*, s. 195-204.
- Rona, M. (1955). *Türk Musikisinin 50 Yılı*, Türkiye Yayınevi, İstanbul.
- Sezikli, U. (2017) *Osmanlılar Döneminde Musiki*, Grafiker Yayınları, İstanbul.
- Tanrıkörur, C. (2005). *Osmanlı Dönemi Türk Musikisi*, Dergâh Yayınları, İstanbul.
- Turabi, A.H. & Koca F. (2017). *Türk Din Musikisi*, Grafiker Yayınları, İstanbul.
- Yücer, H.M. (2015). *Antik Çağdan XXI. Yüzyıla Büyüt İstanbul Tarihi*, İ.B.B. Kültür A.Ş., İstanbul.